

Tervezett béremelés a versenyszektorban 2016-ban

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) a legutóbbi vállalati konjunktúrafelmérése során a 2016. évi várható bérváltozásokat is vizsgálta. Becslésünk szerint a versenyszférában a cégvezetők 2016-ban átlagosan 3,0-3,2 százalékkal tervezik növelni a bruttó béreket. Ez azt jelenti, hogy a tavalyi szintet elérő, illetve ezt némileg meghaladó átlagos bérnövekedés várható 2016-ban.

Béremelési tervek

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) évről évre két alkalommal (áprilisban és októberben) végez nagymintás vállalati konjunktúra vizsgálatot, amelynek keretében a vállalkozások vezetőit a béremelési szándékaikról is megkérdezzük. Magyarországon ez a legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúra vizsgálat. 2015 októberében 3145 cégvezető válaszolt a bérek 2016. évben tervezett változására vonatkozó kérdésünkre. A válaszadók százalékos formában válaszoltak arra a kérdésre, hogy 2016-ban várhatóan hogyan változnak a bruttó átlagbérek a cégüknél: a béremelést pozitív, a bérek esetleges csökkenését negatív értékkel adhatták meg¹. Az adatfelvétel eredményeit súlyoztuk a területi összetétel és

a cég GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján. A két súlyozási szempontot egyszerre érvényesítettük.

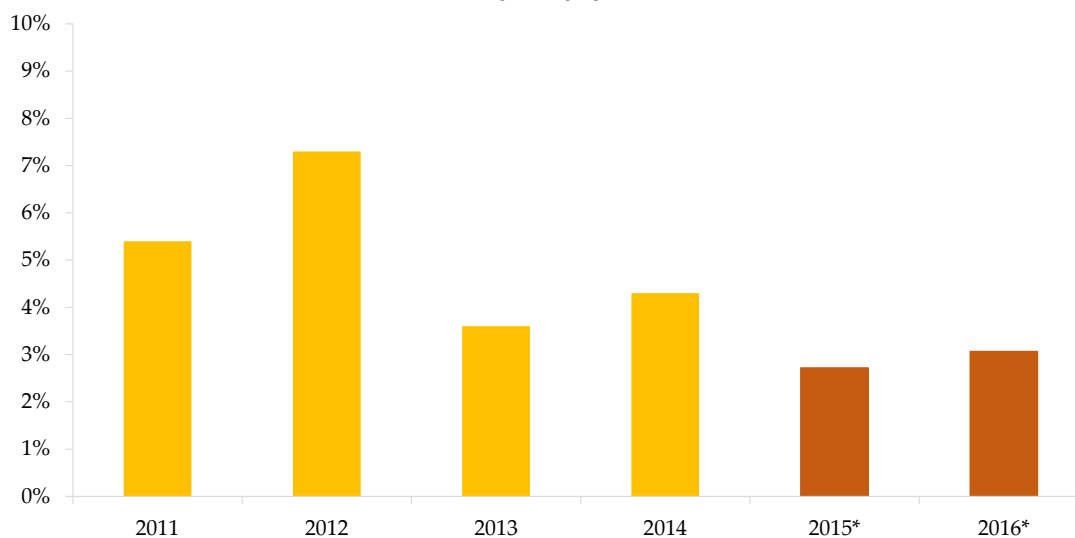
Az eredmények szerint a versenyszektor cégei 3,0-3,2%-os átlagos bruttó béremelést terveznek 2016-ban.

Ez az érték alacsonyabb, mint a korábbi évek tényleges átlagos bruttó bérnövekedése. A GVI 2015-re vonatkozó becslését (2,6-2,8 százalék) viszont meghaladja, ami egyébként 1-1,2 százalékponttal alacsonyabb, mint a KSH által a 2015. január-november közötti időszakra számított bruttó keresetnövekedési ütem (3,8%)². Összességében elmondható tehát, hogy a vállalati tervek – ha megvalósulnak – eredményeként várhatóan a 2015-ös szintnek megfelelő, illetve ezt némileg meghaladó bérnövekedés fog megvalósulni idén.

¹ Az elemzés során kiszűrtük a 30%-ot meghaladó változást jelző válaszokat (42 eset). Ezekben az esetekben ugyanis fennáll annak az esélye, hogy a válaszadó félreértette a kérdőív kérdését, és az eredményt erősen torzítanak a hibás válaszok. A kérdőívben feltett kérdés így szólt: „Az Ön cégénél 2016-ban hány százalékkal emelik a bruttó béreket? Ha csökkennek a bruttó bérek, negatív számot írjon be!”.

² Lásd <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker1511.html>

Havi bruttó bérek tényleges és tervezett változása a versenyszférában
2011-2016

Forrás: KSH, GVI

* Vállalati szándékok. A GVI által becsült előrejelzett átlagos érték

A GVI várható bérváltozásra vonatkozó becsléseinek statisztikái

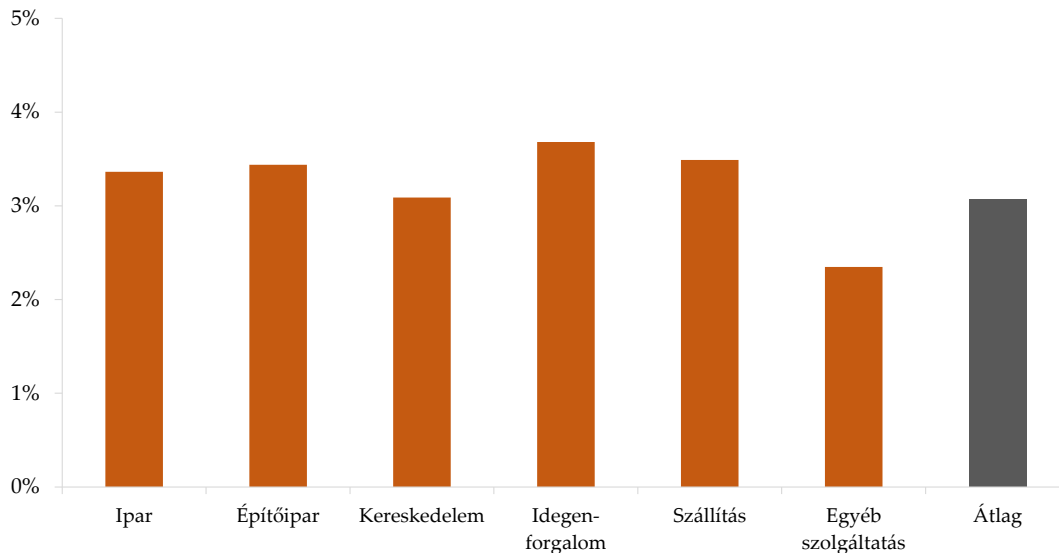
	Átlag	Mintanagyság	Szórás	Medián	Standard hiba
2015	2,7	2882	3,1	3	0,06
2016	3,1	3139	3,1	3	0,06

Eltérések a vállalatok csoportjai között

Gazdasági ágak szerint megállapítható, hogy a legmagasabb átlagos béremelés az idegenforgalom területén várható (3,7%).

Ezzel szemben a legalacsonyabb mértékben az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek tervezik növelni a béreket (2,4%).

Becsült várható béremelés ágazatok szerint

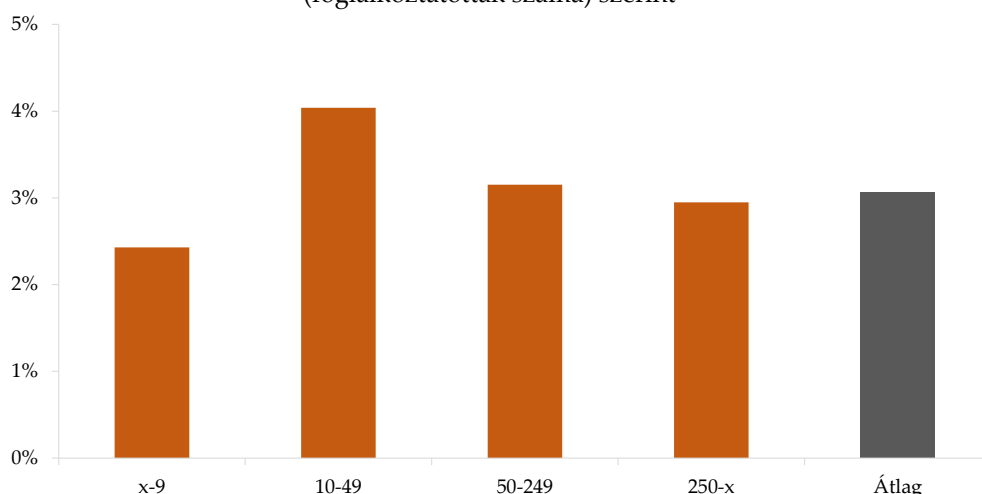

Forrás: GVI

A vállalatnagyság szerint kiemelhető a 10-49 fős cégek csoportja, ahol átlagosan 4,0%-os átlagos béremelési tervekről számoltak be,

illetve a legfeljebb 9 fős vállalkozások kategóriája, amelyben átlagosan mindössze 2,4%-os béremelést jeleztek előre.

Becsült várható béremelés a cégek nagysága
(foglalkoztatottak száma) szerint

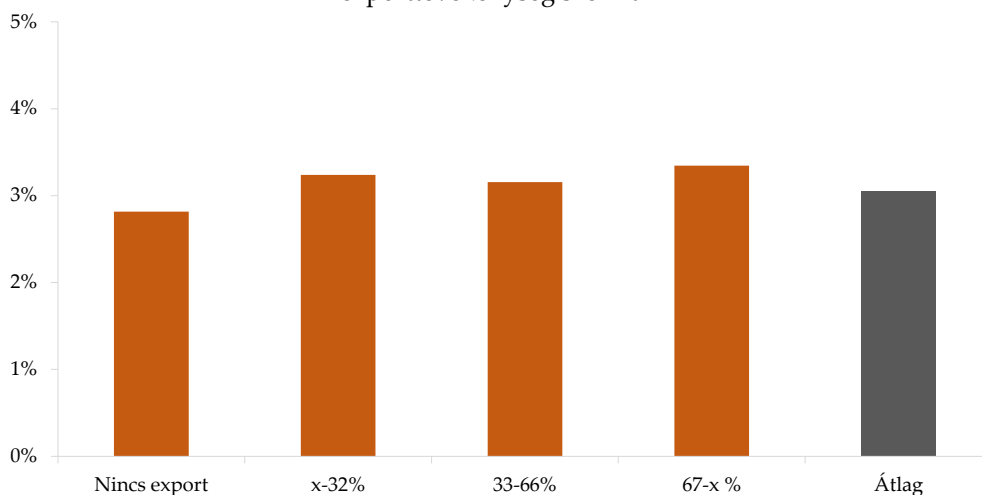

Forrás: GVI

A részben vagy egészben külföldi tulajdonban álló cégek körében meghaladja a tervezett béremelések átlagos szintje (3,2%) a kizárólag magyar tulajdonban álló vállalkozások terveit (3,0%). Az exporttevékenység alapján is megmutatkozik a külföldi kapcsolatok pozitív

hatása: az árbevételük több mint kétharmadát exporttevékenységből szerző vállalatok körében a legmagasabb (3,4%), míg az egyáltalán nem exportáló cégek csoportjában a legalacsonyabb (2,8%) a tervezett béremelés arányának átlaga.

Becsült várható béremelés az árbevétel arányában mért
exporttevékenység szerint

Forrás: GVI

Zuhanó nyersanyagárak

2016 első két hónapjában is folytatódott az energiahordozók, a nemesfémek és az ipari fémek világszertei árfolyamának mélyrepülése. A jelenség alapvető oka a 2004-2011 közötti nyersanyagpiaci fellendülés vége és az emiatt kialakuló túlkínálat, de fontos szerepet játszik benne a feltörekvő gazdaságok (főleg Kína) növekedésének akadozása, illetve az amerikai jegybank kamatemelése is. Elsőre úgy tűnhet, hogy mivel nettó nyersanyagimportőrök vagyunk, az árcsökkenés hazánkat pozitívan érinti, azonban a globális pénzpiacokon kialakuló bizonytalanság és feszültség káros hatással lehet Magyarország gazdaságára is.

Aggodalmakkal teli évkezdés

Borús világgazdasági kilátásokkal indult a 2016-os év, aminek egyik oka, hogy a nyersanyagok világszertei ára a mélybe zuhant 2015 folyamán. Az energiahordozók, a nemesfémek és az ipari fémek árfolyama az elmúlt év végére 30-70 százalékkal csökkent a 2013 eleji szinthez képest. 2015 közepén az elemzők az árak néhány hónapon belüli normalizálódására számítottak, azonban még most sincsenek közeli változásra utaló jelek, ami aggodalomra ad okot.

A nyersanyagárak esésének összetett okai vannak. Szerepet játszanak benne keresleti és kínálati tényezők, a 2004-2011 között a nyersanyagpiacokat uraló optimista hangulat, valamint összefügg két másik fontos világszertei folyamattal is: a dollár erősödésével és a kínai gazdaság lassulásával.

Az elemzők szerint ezek a tényezők és összefüggéseik meghatározzák a világszertei gazdaság 2016-os alakulását.

Az IMF ipari nyersanyagárindexének alakulása,
2004. január - 2016. február (2005=100)

Forrás: IMF

A nyersanyagpiaci szuperciklus

A nyersanyagok világsági ára a 20. és 21. század során a részvény- és deviza-árfolyamoktól eltérő ritmusban, ciklikusan mozgott. Mivel ezek valós, kézzelfogható, tárolható termékek, az árukra a legnagyobb hatást nem az általános pénzügyi feltételek (pl. kamatlábak, likviditás), hanem a kereslet és a kínálat alakulása gyakorolja.

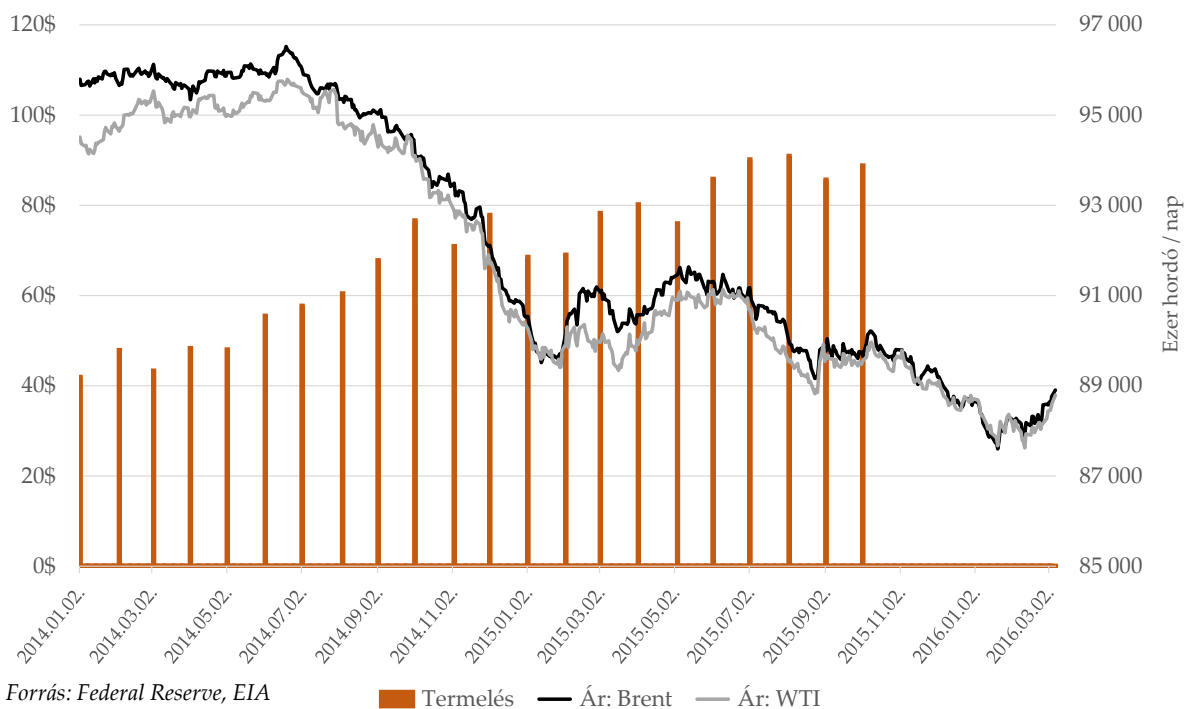
Az 1900-as évektől kezdve a nagy áremelkedéssel járó időszakokat az árak visszaesése követte, mivel a megemelkedett árak ösztönözték a kínálat növelését, a plusz termelt mennyiség viszont újra leszorította az árakat. Mind a boomidőszakok, mind a lejtmenetek átlagos hossza 7-8 év volt.

A legutóbbi ilyen nyersanyagár-emelkedési időszak 2004-től 2011-ig tartott. Új kapacitások kiépítésére irányuló beruházásokat hoztak létre a kapcsolódó iparágakban, majd amikor a kínálat már gyorsabban nőtt, mint a kereslet, csökkenni kezdtek az árak. Az árbevétel

fenntartása érdekében a termelők növelték a termelés volumenét, így deflációs spirál alakult ki. Sok beruházást hitelből finanszíroztak, ami még kiszolgáltatottabbá tette a termelőket.

Mindez jól illik az ipari fémek és a nemesfémek piacára, a kőolaj esetében azonban további tényezők is közrejátszanak a túlkínálat fenntartásában. Amerikában növekvő hatékonysággal tudják kitermelni a palaolajat, az áresés kezdetén innen származott a többletmennyiség nagy része. Az OPEC (Kőolaj-exportáló Országok Szervezete) azonban, az amerikai termelők kiszorítása érdekében, nem fogta vissza a kibocsátását, sőt még növelte is azt. A 2014 ősze óta tartó folyamat azonban nem vezetett az általuk várt eredményhez. Ráadásul az Irán elleni szankciók feloldásával újabb nagy termelő jelent meg az olajpiacon.

Az olajárak és a termelés alakulása a világon

Problémák a keresleti oldalon

A kínálati oldal mellett a kereslet is gyengélkedik. Az energiaárak esetében fontos tendencia a járművek és egyéb nagy fogyasztók energiahatékonyságának növekedése. Továbbá mind az energiahordozók, mind az ipari fémek piacára hatással van, hogy a fejlődő országok növekedése, élükön a BRICS csoporttal (Brazília, Oroszország, India, Kína, Dél-afrikai Köztársaság), 2015-re lelassult, vagy éppen csökkenésbe fordult. Ennek következtében a nyersanyagok iránti kereslet a várt szintnél, illetve a kínálat bővülésénél is lassabban nő.

A legsúlyosabb következményekkel Kína lassulása jár. A jüan leértékelődése miatt csökken a kínai fogyasztók vásárlóereje, ami az áru piacokra is hatással van. Ennél fontosabb azonban a nyersanyagigényes beruházások visszaesése, aminek többek

között a kínai ingatlanpiac gyengélkedése az oka. Egyes elemzők szerint vége a nagy építkezések korszakának Kínában, ami korábban óriási keresletet teremtett például az acél és a réz piacán, azonban a további fejlődés már inkább a szolgáltatások bővüléséről fog szólni.

Az értékpapírpiacokat az elmúlt évben kiszámíthatatlanság jellemezte, ami önmagában még nem világgazdasági szintű tényező, mivel kevés külföldi befektető van jelen a kínai tőzsdéken. Viszont sokan az állampárt magabiztosságát és hitelességét látják elveszni a sokszor előkészítetlen, nem megfelelően kommunikált, ügyetlen intézkedések folytán. Ez tovább növeli az aggodalmakat a távol-keleti nagyhatalommal kapcsolatban.

Dollár/jüan árfolyam, heti adatok, 2014. január - 2016. március

Forrás: Investing.com

A dollár felértékelődése

2015 végén kamatot emelt az amerikai jegybank, 2006 júliusa óta először. Ennek eredményeként az idei év elejére évtizedes csúcspontjára erősödött a dollár. Mivel a globális áru piacok dollárban denominált árakkal működnek, ez is jelentősen

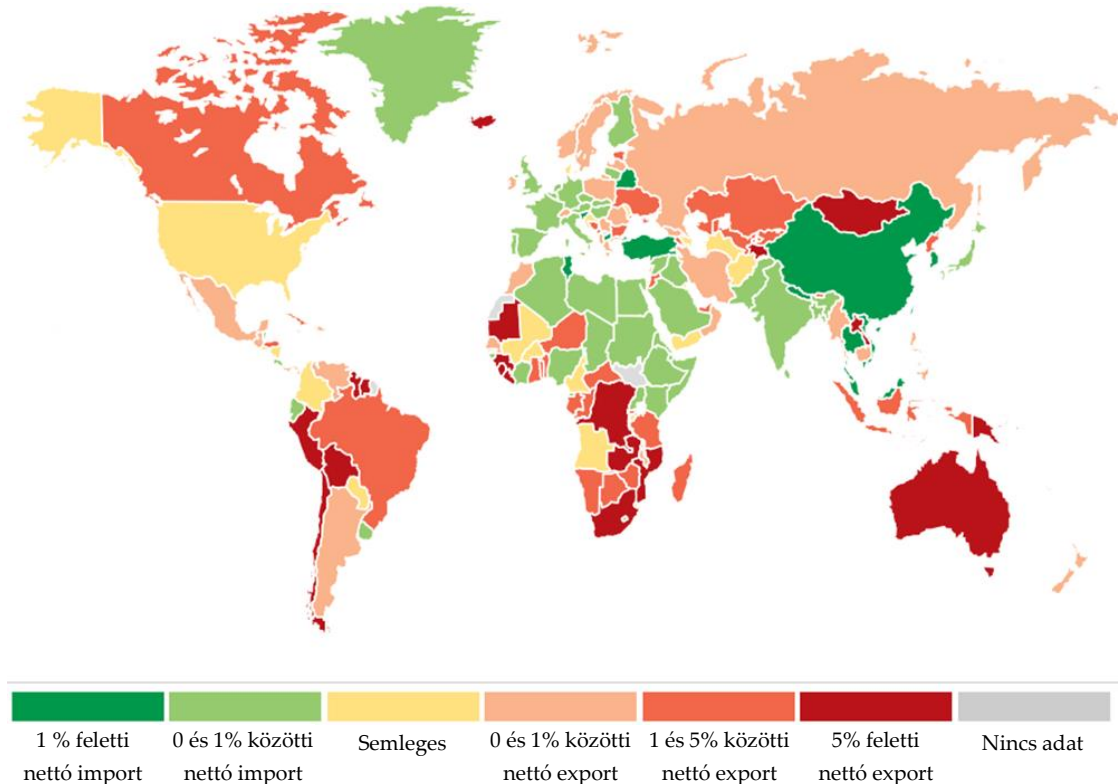
hozzájárult az áreséshez. A decemberi kamatemelés ráadásul valószínűleg csak a kezdete volt egy tartós kamatemelési ciklusnak, ami a dollár további felértékelődéséhez vezethet.

Következmények

Az árzuhanás érzékenyen érinti a nyersanyag-exportra támaszkodó gazdaságokat. Valutáik leértékelésével védekezhetnek ellene, ez viszont plusz terhet ró a dollárban eladósodott országokra. Ezzel párhuzamosan a nyersanyagimportőrök – köztük Magyarország – jól járnak az alacsony árakkal, ugyanis a háztartásoknak több elkölthető jövedelme marad, ami segítheti a növekedés

gyorsulását. Ezen kívül a nyersanyagárak csökkenése visszafogja az inflációt, ami monetáris lazítást tesz lehetővé. A feltörekvő gazdaságok nehézségei azonban a globális pénzpiacokon keresztül az egész világra hatással vannak, ezért elképzelhető, hogy az áru piaci árak zuhanásának negatív hatásai előbb-utóbb begyűrűznek hozzánk.

Ipari fém importáló és exportáló országok, 2010 és 2013 közötti átlag, a GDP százalékában

Forrás: <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/08/commodity-dependency>

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliség változása (ezer fő)	(Feb)	-10	-10	-19
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Feb)	50,5	50,2	50,2
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Feb)	105,7	106,7	107,3
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Feb)	100		102
USA	Alkalmazásban állók számának változása (mezőgazdaság nélkül, ezer fő)	(Feb)	214	190	193
	Kiskereskedelmi forgalom, havi változás	(Jan)	0,2%	0,1%	0,2%
	Philadelphia Fed termelési index	(Feb)	-2,8	-3,0	-3,5
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Feb)	49,0	49,3	49,4

¹ <http://www.cesifo-group.de/ifoHome.html>

² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

A vártnál jobb értéket ért el februárban a német feldolgozóipari beszerzési menedzserindex, míg az IFO üzleti bizalmi indexe rosszabbat – bár még így is a hosszú távú átlag felett alakul. Az Amerikai Egyesült Államokban mind a foglalkoztatottság, mind a kiskereskedelmi forgalom, mind pedig a Philadelphia Fed termelési indexe túltett a várakozásokon. Kínában viszont alacsonyabb lett a beszerzési menedzserindex, mint amire számítottak.

A Zuhanó nyersanyagárak című írás forrásai:

http://www.portfolio.hu/gazdasag/ezert_panikol_most_a_vilag.224986.html

<http://444.hu/2016/01/14/tenyleg-osszeomlik-iden-a-vilag-gazdasaga>

<http://www.vg.hu/velemeney/a-kozgazdaszok/a-nyersanyagpiaci-hullamvasut-461385>

http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/januarban_sem_lepett_a_fekre_az_opec.226931.html

<http://www.voxeu.org/article/commodity-booms-bust-evidence-1900-2010>

<http://www.vg.hu/gazdasag/sikertelennek-tunik-aszaudiorosz-olajalku-465704>

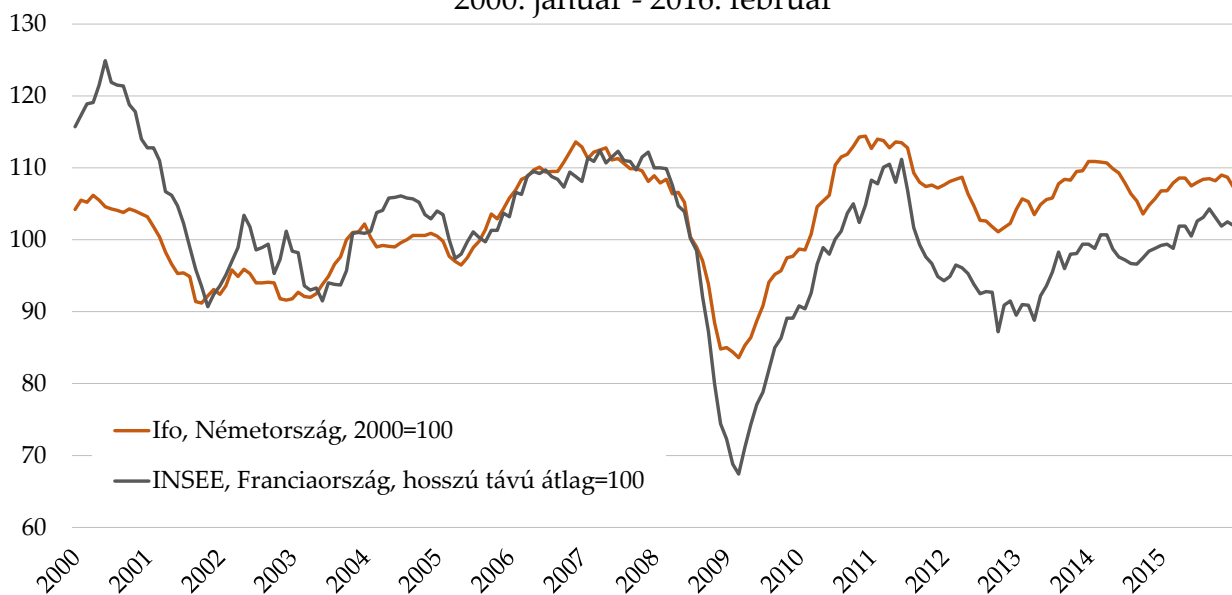
<http://capx.co/why-are-commodity-prices-falling/>

<http://444.hu/2015/12/16/tortenelmi-lepes-kamatot-emelt-a-federal-reserve>

<http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2015/08/commodity-dependency>

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2000. január - 2016. február

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Limbek Zsófia, elemző, MKIK GVI
Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI,
ügyvezető, MKIK GVI
e-mail: tothij@econ.core.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2016. február, Budapest,
2016-03-17